

Людмила ГЕРУС
кандидат мистецтвознавства,
Інститут народознавства
НАН України

ДОСВІД ПОМНОЖЕНИЙ ЛЮДЯНІСТЮ (ДО 80-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ МИКОЛИ ІВАНОВИЧА МОЗДИРА)

Микола Іванович Моздир, вступивши у свій 80-річний ювілей, при значній кількості професійних відзнак — відомий вчений, кандидат мистецтвознавства, член Спілки художників України, Львівської міської громадської організації “Спілка критиків та істориків мистецтва” — є ініціативною, великої душі людиною, що відверто ділиться своїм досвідом. А життєва школа і надбання ювіляра — дослідника, за плечима якого понад 50 років відданої праці, вагомі. Вони вимірюються не лише численними знаними серед фахівців та шанувальників української культури науковими статтями, монографічними дослідженнями (“Українська народна дерев’яна скульптура.— Київ: Наукова думка, 1980.— 190 с.”, “Українська народна меморіальна скульптура.— Київ: Наукова думка, 1996.— 130 с.”), рецензентською та редакторською діяльністю [1–7]. Суттєвим штрихом творчого вияву фахівця й особистості Миколи Івановича є потреба в живому безпосередньому спілкуванні, що знаходить вияв у приватних бесідах, під час виступів на відкритті виставок, круглих столах, обговореннях, дискусіях з питань історії та теорії мистецтва. Кожен, хто мав нагоду чути Миколу Івановича, переконався у його відвертості й водночас тактовності донесення думки, вмінні повернути розмову в потрібне русло, зацентрувати головне.

Основою досвіду вченого є сукупність окремих стрижневих складових — власної глибокої інтуїції, збагаченої отриманими у Львівському державному університеті імені Івана Франка знаннями, щирою ще з юнацьких років зацікавленню мистецтвом, творчого контакту з неординарними особистостями й

визначними дослідниками української культури. Миколі Івановичу пощастило познайомитись й спілкуватися з Мечиславом Гембаровичем, Павлом Жолтовським, Вірою Свенціцькою, Іриною Гургулою, Данилом Фіголем, Левом Долинським, Савиною Сидорович, Антоном Будзаном, Катериною Матейко, Юрієм Гошком. Окрім прямого спілкування з відомими постатями, він був учасником або свідком багатьох подій, які вже стали історією. Миколі Івановичу є про що розповісти й чим поділитись. Часто згадуючи прожиті роки та спільну працю, Микола Іванович розкриває невідомі особливості натури знаних дослідників, що дає змогу по-іншому розуміти й оцінювати їхню наукову спадщину та період, у якому їм судилось жити й творити. А в останнє десятиліття багато з цих споминів лягли вдячною пам'яттю у мемуарних публікаціях на сторінки спеціальних рубрик “Постаті” щорічника “Мистецтвознавство” [2, 4, 6] та “Ювілеї” часопису “Народознавчі зошити” [3, 5]. Винятково колоритними є теплі спогади Миколи Івановича про неординарність й всебічну обізнаність Павла Миколайовича Жолтовського, особа якого залишила в його пам'яті щире захоплення.

Особливою сторінкою творчої біографії Миколи Івановича є експедиційна збирацько-пошукова робота. Молодшому поколінню дослідників відділу народного мистецтва Інституту народознавства НАН України неодноразово доводилось чути про знамениту “полуторку” — накриту брезентовим тентом вантажівку з лавками в кузові, що у 1960–1980-х рр. розвозила вчених-ентузіастів у найвіддаленіші куточки України в пошуках автентичної інформації та раритетних скарбів. Завдяки цим зусиллям й самовідданості поповнювалися архів та фондова збірка Львівського відділення Інституту ІМФЕ ім. М.Рильського й у більшості випадків збереглися від нищення унікальні пам'ятки. В ті роки під знаком відвертого вболівання за перспективи музейної та наукової справи зав'язалося спілкування з тоді починаючими свій шлях у науці, нині відомими українськими вченими Раїсою Володимирівною Захарчук-Чугай, згодом Михайлом Євстахійовичем Станкевичем, Олегом

Петровичем Кошовим, Оленою Іванівною Никорак, Софією Миколаївною Боньковською, яке переросло у тривалу плідну співпрацю у відділі народного мистецтва.

Проте Микола Іванович — це людина приваблива не лише згадками про минуле — вчений відслідковує, глибоко аналізує сучасні художню практику й критику в Україні та поза її межами, активно й, водночас, розважливо обмінюється думками та поглядами зі співрозмовниками.

З відвертим зацікавленням і повагою Микола Іванович контактує з усіма небайдужими до мистецтва. За оцінкою й порадою донього звертаються досвідчені вчені та молоді дослідники. Він є уважним, вимогливим та доброзичливим рецензентом і критиком. Дуже часто можна бачити Миколу Івановича з олівцем у руках, яким він дрібним почерком на полях аркушів робить помітки, записує зауваження й побажання. Саме олівцем, — і це видається принциповим виявом його тактовності, натяком на право вибору автора рецензованої роботи. Молодші колеги відділу народного мистецтва Людмила Герус, Романа Дутка, Агнія Колупаєва, Оксана Шпак, Олег Болюк, Романа Мотиль, Ольга Олійник, Орест Макойда, Олена Федорчук, Вікторія Тарас, Олена Козакевич особливо високо цінують його обґрунтовані й влучні поради та коментарі, якими Микола Іванович щедро ділиться з ними. Серед послідовників Миколи Івановича талановиті, оригінально мислячі вчені, які продовжуючи його досвід, послуговуються його критеріями й поглядами на мистецькі процеси та роль художньої критики. Авторка статті особисто вдячна Миколі Івановичу за корисні поради й підтримку у науковому становленні.

Обширами дослідницьких інтересів, об'єктивністю у вивченні явищ мистецтва та традиційної культури, характерною індивідуальністю, доброзичливістю, Микола Іванович Моздир здобув заслужене визнання й шану, посівши поважне місце серед українських мистецтвознавців.

2. *Моздир М.* Ирина Гургула — дослідник народного мистецтва 1920–1930-х рр. // Мистецтвознавство '99: Науковий збірник.— Львів, 1999.— С. 191–200.
3. *Моздир М.* Вчений–народознавець // Народознавчі зошити.—2000.— Ч. 6.— С. 1114–1116.
4. *Моздир М.* Він завжди з нами (до 100–річчя від дня народження Павла Жолтовського) // Мистецтвознавство '04: Науковий збірник.— Львів, 2004.— С. 135–142.
5. *Моздир М.* Час становлення // Народознавчі зошити.—2004.— Ч. 1–2.— С. 199–200.
6. *Моздир М.* Призабуте ім'я мистецтвознавця (до 100–річчя від дня народження І. Сеніва) // Мистецтвознавство '05: Науковий збірник.— Львів, 2005.— С. 151–158.
7. *Станкевич М. С.* Микола Моздир – дослідник української народної пластики // Народознавчі зошити.— 1998.— Ч. 1.— С. 29–31.